

בתכסיסים שונים. לעיתים תמוהים (הצבעה בעד ישראל ישעיהו כיו"ר הכנסת. ההימנעות בהצבעה על ביטול הסובסידיות, הצעת אלמוגי לראשות הממשלה, וכיוצא באלה). לאחר מכן הצטרפה לממשלה, ואיבדה כליל את הלהט האופוזיציוני.

גותרו שני חבריה. השני ברשימה, ח"כ **בועז מואב**, הוא אחת הנשמות האבודות של הכנסת. אין הוא מוצא את מקומו בה, אין הוא מפתח בה פעילות כלשהי, וכאילו אינו קיים בה כלל. הנושא היחיד שעניין אותו — שינוי שיטת הבחירות — נשמט מידיו, כאשר התברר שהמערך מצל את הסיסמות התמימות של תובעיהושינוי כדי להעביר את חוקי ההצבעה, שחיסל את ר"צ ול"ע.

השלישי ברשימה, ח"כ **מרשה פרידמן**, היתה יכולה לבלוט יותר, לולא תכסיסה של מנהיגת מפלגתה. אבל גם היא נשארה בצל, אפילו בנושא המעניין אותה — זכויות האשה — לא נעשה כימעט דבר במשך כל מושב הכנסת. בסך הכל הוגשה הצעה להתרת ההפלות, שעוררה בציבור פחות עניין מיוזמתו החדשנית של אורי אבנרי על נושא זה בכנסת הקודמת.

למעשה השתקה סיעת ר"צ לגמרי בכל הנושאים ששימשו לה דגל במערכת הבחירות — סירי שלטון, זכויות האזרח, הצורך הדחוף ברפורמות מרחיקות לכת.

מוקד: לא מוקד

ב העדר פעילות כלשהי מצד סיעת ר"צ, יכלה **סיעת מוקד** למלא את החלל. היא נותרה כסיעת היחיד היחידה בכנסת — מצב דומה לזה שבו הטביעה סיעת העולם הזה את חותמה על חיי הכנסת במשך שנים. על פעילותה של סיעה זו חרץ השבוע אחד המומחים לחיי הכנסת, העיתונאי דניאל בלוק, דין אכזרי. הפרשן הפרלמנטרי המבריק כתב בעיתונגו, דבר: "**מאיר פעיל** במוקד ודאי שאינו יורש לאישיות כלשהי סגה המנות, אך הוא חסר אף את הצבע והחן המיוחד של קודמו — שמואל מיקוניס."

ייתכן שזהו פסקדין קיצוני מדי, אך אין ספק שסיעת מוקד לא מילאה את החלל הריק שנפער בכנסת זו. פעיל מייצג בנאמנות את עמדות סיעתו, הנמצאת עתה בשולי המערך, אך אין באפשרותו להעלות נושאים שירתקו את הכנסת והציבור, למלא את הדיונים בשלל רעיונות חדשים לרפורמות בכל תחומי החיים, או לכפות על הכנסת להתייחס בדיועות של מיעוט קטן אך בעל מישקל סגולי.

סיעות ר"ק ול"ע נשארו אפורות ושיגרתיות. הן פועלות בעיקר כחיזוק עור של המערך, תוך הסכרת עמדותיהן בנושאים משעממים.

נשכחו הסערות המבורקות של "הצעת האונזר" מאז שגדעון האונזר עצמו הפך שר, אפילו הופעות ר"ק מעוררות רק סערות שיגרתיות. הכל רגילים לנאומי ר"ק, החוזרים על עצמם בדייקנות של שעון, ואיש אינו יכול לשכוח שזו הפעם הראשונה שיש מישקל לקולות ר"ק. הדרושים מדי פעם להצלת הממשלה.

מבחינה פוליטית, גורם המצב לשיתוק כימעט מוחלט של מנהיגיהם. במחנה עצמי אי, המסוגל לאזן את מחנה השמאל. איזון כזה ניצח, אם כי באופן מלאכותי, בכנסת הקודמת, כאשר סיעות השלום הקטנות חיפו על חולשתן המיספרית בשני יוזמות ובכונן פרלמנטרי, והביאו לכך שמוך כל יוזמה של אנשיהם הסיפוח תעמוד יוזמה של אנשיהם.

בכנסת הנוכחית שונה המצב. נשמעים בה רק שני קולות: קול הקואליציה ועזריה, הרחוקים מאד מתוכנית שלום ברורה ועקיבית, וקול האופוזיציה הלאומנית-דתית. כל אגף הרפורמה והקידמה כאילו נמחק מן החיים הפרלמנטריים.

מבחינה פרלמנטרית, רוקנה העלמות הסריעות הקטנות, היוזמות והנחומות, את הכנסת מרוב תוכנה.

אין בה יוזמות חדשניות לרפורמה בחוקים ובסידורי השלטון, אין בה ויכוח חי על רעיונות חדשים, וממילא אין בה פעולה קונסטרוקטיבית לשינוי איכות החיים של האזרח. יש בה רק "סערות מדיניות" מבוזבזות וקנוניות פנים-סיעתיות של עסקנים.

שריד ופליט: הח"כים היוזמים

ב העדר סיעות קטנות, המסוגלות לפתח פעילות עצמאית דינאמית, נתפס לפחות חלק מן החלל על-ידי כמה חברי-כנסת העולים על הממוצע הנמוך. בולטים ביניהם שניים — **יוסי שריד** ממפלגת-העבודה, שירש לפחות חלק מסויים מפעילותו של אבנרי, ו**אהוד אולמרט**, איש המרכז החופשי, שירש חלק מפעילותו של שמואל תמיר, אף שהפך בינתיים ליריבו.

המערך והליכוד: שיאמון

ב שתי הסיעות הגדולות, המצב הכללי הוא עגום. עם חדירתם של עסקני-מנגנון במיספר גדול והולך, הולך ופוחת הכושר הפרלמנטרי.

סיעת המערך היא מידבר-שממה, אין בה כימעט מישפטים, המסוגלים להשתתף בדיונים המיקצועיים על הצעת חוק, העסקנות האפורה שולטה בכיפה. לפעמים יש רגע של עניין, כשעולים על הדוכן **משלה דיין** או **אבא אבן** — אך גם עניין זה נובע בעיקר, ממריבות פנימיות. **לובה אליאב ויצחק בן-אהרון**, המבודדים כליל בסיעתם, נראים עתה כשוליים שיגרתיים, ואינם מסורגים לפתח פעילות עצמאית משמעותית.

המצב בליכוד אינו טוב יותר. אמנם, בחשיבה הליכודית ניכרת פעולתם של קומץ חודשים העולים על הממוצע

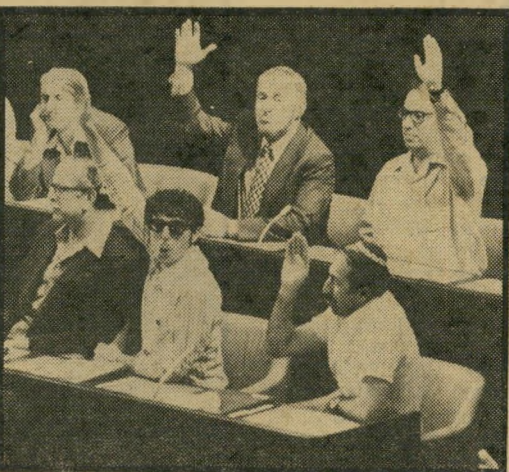
ח"כים אריק שרון ובנין משועמם עד דמעות

ח"כ בניציון חלפון מה הוא עושה?

ח"כיות אורה נמיר (למעשה) ונווהת קצב מה היא אמרה?

ח"כים אבתבי ואכריחצירה (למטה) איך מאיייתים את השם?

הירוד — יחזקאל פלומון, ידידיה בארי ויצחק מודעי. אך לעומת זאת בולט השימון המחלט בחטיבת חרות, שבה נותר ח"כ **מנחם בגין** ככוכב-עליון יחיד. אולי מצער ביותר חלקו הזעום של ח"כ **אריק שרון**. כאשר נבחר, קיוו רבים שיטביע את רישומו על עבודת ועדת-החוק והביטחון, יחקור שם שתייערב את אנשי מערכת הביטחון על מחדלים וביוזבוים, ויכניס לכנסת נימה שחסרה בה תמיד — ביקורת משמעותית על הזרוע הביטחונית.

אולם נראה שאריק אינו מוצא את מקומו בכנסת ובעבודה הפרלמנטרית המיקצועית. הוא מעורר עניין כשהוא עולה לגאום על אירועים ביטחוניים, כמישקל נגד למשה דיין — וזוהי גונב את הכותרת משמואל תמיר המתוסכל, ואפילו מבגין. אך זוהי תרומתו היחידה כימעט. אברהם יפה, החיים הפרלמנטריים משעממים אותו, וצורת הוויכוח בכנסת, על בירבוריה האינסופיים, דוחה אותו.

כוכבו של **שמואל תמיר** לא זרח מחדש בכנסת זו, הוא משולב בסיעה גדולה המצרה את צעדיו, פויל לעבר הממשלה, מנמיך את הטון, משתדל להיות מימסדי, ובדרך כלל אינו יודע בדיוק מה הוא רוצה. הח"כ היחיד של קבוצתו שנשאר נאמן לו, המלחין המוקן **עקיבא נור**, הוא אדם סימפטי, אך איש אינו מתייחס אליו כאל כוח פרלמנטרי.

כך עדה הכנסת לתופעה תמוהה: סיעה אופוזיציונית בעלת מימדים שלא היה להם תקדים, המקימה הרבה רעש עקר, בעוד שאיכות ויעילות עבודתה הפרלמנטרית קרובות לקו האפס.

סליחה, טעות במאה

ב כנסת זו, כמו בקודמותיה, אי-אפשר כימעט לעקוב אחרי נוכחות ופעילותו של הח"כ הבודד. גם כשטח זה אירע קוריוז פיקהטיניים.

מכיוון שרוב הח"כים נאלצים לשהות כל העת בבניין, אך אינם נמצאים כימעט לעולם באולם המליאה, הותקן חידוש בבניין: לוחות אלקטרוניים, המראים לסדרנים מי נמצא במישכן. הדבר דרוש כדי לכוון שיחות-טלפון ומבקרים.

החידוש זה נמצא מימון, לעומת זאת לא נמצא מימון להידיש שלמענו דחם אבנרי במשך שנים: התקנת מיתקן-הצבעה אלקטרוני במי ליאה.

מיתקן כזה, הקיים זה מכבר ברוב הפרלמנטים המתקדמים, רושם תוך חלקיק של שנייה את הצבעתו של כל ח"כ המשתתף בהצבעה. יש לכך יתרונות רבים: התור צאות נקבעות במדויק, נוכחות חברי-הכנסת נרשמת בפרוטוקול, וגם כעבור שנים ניתן לבדוק בעד ונגד מה הצביע על ח"כ.

(באמריקה יש מוסדות הרואגים לפירסום סיכום מעודכן של הצבעות חברי הקונגרס, לפני כל בחירות, כדי שהבורחר יידע וישפט. בארץ לא ניתן אפילו לקבוע כיצד הצביעו סיעות שלמות — למשל: ל"ע — בענייני דת, או התנחלות. הדבר אינו רשום בפרוטוקול.

למרות מאבקו הרצוף של אבנרי על מודרניזציה זו, נדחתה ההצעה שוב ושוב. היא לא הועלתה כלל בכנסת השמינית. הפרלמנט נשאר במאה ה-19.

אחת התוצאות: כימעט שאי-אפשר לקבא תוצאות מדוייקות של הצבעה, גם כשהיא נתי תכת על חודו של קור.

מוזכירי הכנסת טועים לעיתים קרובות, למרות רצונם הטוב, כי קשה מאד לסכם בדיוק הצבעתם של מאה איש, מהרגש שתוך כדי ההצבעה הח"כים מדברים, קוראים עיתור, ניס, צועקים זה על זה או מבקשים להצניע את הצבעתם בעד עניין הנוגד את מצפונם.

בשבוע האחרון של המושב אירעה שוב תקלה כזאת. הצעת הליכוד למישאל-עם על גורל השטחים המוחזקים נדחתה, כך קבע הו"ר, ב-53 קולות נגד 42. אולם מצליפי המערך, שספרו אף הם את הידיים, נשבעים שהתוצאה האמיתית היתה 56 נגד 42.

האולם נשאר ריק

ב שבוע אחרון זה קרה עוד מיקרה סימלי. על סדר-היום עמד מיסמך-יוקרה פרלמנטרי — החוק לזכויות האדם, הצריך להיות את היהלום בעטרת החוקה העתידה של המדינה.

כאשר נפתח הדיון, קרא הו"ר בשמות הנואמים, בזה אחר זה, אך איש מהם לא נכת במליאה, שהיתה ריקה כימעט לגמרי. הנואמים היטיבו את ליבם במינון, נרדמו בחדרי-המנוחה או חיפשו את שמותיהם בעיתונים. בהעדר נאומים, נאלץ הו"ר לנקוט צעד בלתי-רגיל מאד: לנעול את הישיבה באמצע.

מה יכול להיות סמלי יותר? חוק שאין שני לו בחשיבותו, נושא המחויב עבודה רצינית ואחראית, דיון המאפשר לחברי-כנסת להבליט את מלוא מיטענם האינטלקטואלי והמוסרי — והנואמים אינם טורחים כלל לכווא למליאה.

אלה היו שני הסמלים לסיכום המושב: המליאה הריקה בעת הדיון בזכויות האזרח, והסערה סביב פרשת שרה והגר.

"הכנסת מסוגלת להתרגש רק מדברים השייכים לעבר", אמר אחד הצעירים, בליגלוג מר, "אפילו אלטריונה ואר" לזוורוב כבר לא מספיקים. אלטריונה הוטבעה לפני 26 שנים בלבד, וארלוורוב נרצח לפני 43 שנים. אבל מה שקרה באוהלו של אברהם אבינו, לפני 4000 שנה — זה באמת הצליח להטעיר את הכנסת. איזה בבל"ת!"